

## АНОТАЦІЯ

*Овчаренко Л.Р.* Іншомовна підготовка майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у закладах вищої освіти України (друга половина XX – початок XXI століття). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – освітні, педагогічні науки. – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2020.

Дисертація присвячена ретроспективному аналізу іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей, що здійснювалася впродовж другої половини XX та на початку XXI ст., і на цій основі визначено перспективні напрями та педагогічні умови активізації процесу професійно орієнтованого навчання іноземних мов у закладах вищої освіти України.

Схарактеризовано науково-теоретичні засади дослідження та визначено його поняттєво-категоріальний апарат. Вивчення процесу організації та здійснення іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей в досліджуваній період потребувало застосування таких наукових підходів: системного, діяльнісного, особистісно орієнтованого та компетентнісного. Розкрито сутність і зміст основних термінів поняттєво-категоріального апарату, як-от: «професійно орієнтоване навчання іноземних мов», «іншомовна професійна компетентність», «комунікативна компетенція», «міжкультурна компетенція». На підставі найбільш значущих характеристик запропоновано авторське визначення іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей як системно організованого процесу орієнтації мети, змісту, форм, методів і засобів навчання та виховання на майбутню педагогічну спеціальність, що уможливорює розвиток у студентів засобами іноземної мови професійно орієнтованих знань, умінь і навичок мовно-мисленнєвої діяльності, підвищення рівня їхньої комунікативної та міжкультурної компетенцій. Результат такого освітнього процесу дає змогу випускникам педагогічних закладів вищої освіти ефективно виконувати професійні функції та завдання, зокрема й з використанням іноземної мови.

З'ясовано, що іншомовна підготовка майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей передбачає інтеграцію іноземної мови з соціально-гуманітарними та професійно орієнтованими навчальними дисциплінами з метою отримання випускниками педагогічних закладів вищої освіти додаткових професійних знань й умінь і формування у них професійно важливих компетенцій та якостей особистості. При цьому, іноземна мова виступає, з одного боку, важливим чинником особистісного розвитку, а з іншого – ефективним засобом підвищення рівня професійної компетентності, інваріантними складовими якої є комунікативна та міжкультурна компетенції, що дозволяє здійснювати іншомовне спілкування в різних сферах і ситуаціях професійно-педагогічної діяльності.

Аналіз наукових джерел дозволив сформулювати загальну мету іншомовної підготовки в педагогічному закладі вищої освіти – формування у майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей іншомовної професійної компетентності, інваріантними складовими якої є комунікативна та міжкультурна компетенції, оволодіння іноземною мовою як засобом крос-культурного спілкування для здійснення успішної професійно-педагогічної діяльності. Узагальнена мета іншомовної підготовки студентів нами диференціюється як комунікативна (формування готовності до іншомовної комунікації), особистісно орієнтована (розширення світогляду, підвищення рівня загальної культури й освіти за допомогою іноземної мови) та професійно орієнтована (використання іноземної мови як інструменту в майбутній професійно-педагогічній діяльності).

Охарактеризовано основні принципи організації ефективної іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у педагогічному закладі вищої освіти, а саме: розвивальний характер учіння; активність та діяльнісний характер навчання; індивідуалізація; автономність; функціональність; новизна; концентрованість; баланс лінгвістичних і нелінгвістичних знань; перенесення комунікативних стратегій з рідної мови; ситуативність; прагнення до подолання мовних і культурних бар'єрів; позитивна емоційність; врівноваженість усвідомленого вивчення іноземної мови й неусвідомленого володіння нею; внутрішня системність; поліфункціональність вправ; колективна взаємодія; діалог культур.

Виокремлено важливі історичні етапи розвитку системи іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у досліджуваний період, які регламентовані засадничими нормативно-правовими документами: I етап – установчо-трансформаційний (40-і – 50-і рр. XX ст.) – постановою Ради Міністрів СРСР «Про поліпшення вивчення іноземних мов» (3 жовтня 1947 р.) і законом «Про зміцнення зв'язку школи з життям і про подальший розвиток системи народної освіти в СРСР» (28 грудня 1958 р.); II етап – конструктивно-пошуковий (60-і – 70-і рр. XX ст.) – постановами Ради Міністрів СРСР «Про поліпшення вивчення іноземних мов» (27 травня 1961 р.) та «Про завершення переходу до загальної середньої освіти молоді та подальший розвиток загальноосвітньої школи (20 червня 1972 р.); III етап – розвивально-розбудовчий (70-і – 80-і рр. XX ст.) – постановою Ради Міністрів СРСР «Про заходи з подальшого вдосконалення вищої освіти в країні» (18 липня 1972 р.) та постановами Верховної ради СРСР «Про основні напрями реформи загальноосвітньої і професійної школи» (12 квітня 1984 р.) і Ради Міністрів СРСР «Основні напрями перебудови вищої і середньої спеціальної освіти в країні» (1 червня 1986 р.); IV етап – реформаційно-євроінтеграційний (90-і рр. XX ст. – 20-і рр. XXI ст.) – Законами України «Про освіту» від 23 травня 1991 р. і 5 вересня 2017 р. та імплементацією статей Закону України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 р. щодо іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти (наказ МОН України від 15 жовтня 2020 р. № 1274 «Про затвердження Умов прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2021 році»).

Зазначені етапи характеризують різні часові відрізки досліджуваного періоду та залежать від зміни ставлення до викладання іноземних мов у педагогічних ЗВО з боку суспільства і держави. Виявлено наступність і тенденції, характерні для кожного з цих етапів, а також відмінності у цілях і методиці навчання іноземних мов, змістовому відборі дидактичних одиниць, що відображали соціокультурні реалії, та використанні міжпредметних зв'язків.

Виявлено особливості трансформації змісту та розвитку методики професійно орієнтованого навчання іноземних мов студентів педагогічних закладів вищої освіти у радянський період (50-і рр. XX – 1991 р.), а також розкрито особливості та з'ясовано проблеми іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у пострадянський період (1991 – 2020 рр.).

Визначено й обґрунтовано основні педагогічні умови активізації процесу іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей: 1) формування професійної мотивації вивчення іноземної мови; 2) створення міжкультурно-орієнтованого освітнього простору; 3) реалізація міждисциплінарних зв'язків іноземної мови з соціально-гуманітарними та професійно орієнтованими навчальними дисциплінами; 4) паритетне включення в зміст іншомовної освіти творів, що містяться у вітчизняній та зарубіжній культурній спадщині; 5) використання діалогу як основного методу іншомовного навчання; 6) урахування регіонального соціокультурного компонента у процесі іншомовної підготовки; 7) розвиток навичок безперекладного читання; 8) формування мислення іноземною мовою; 9) формування елементів інформаційної культури у процесі навчання іноземної мови.

**Наукова новизна і теоретичне значення** одержаних результатів полягають в тому, що *вперше* в окреслених хронологічних межах:

- на основі системного ретроспективного аналізу *досліджено* теорію і практику іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у закладах вищої освіти України;

- *здійснено* історіографічний аналіз проблеми, *обґрунтовано* теоретичні аспекти іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей, *уточнено* зміст ключових понять і категорій дослідження (іншомовна підготовка, іншомовна професійна компетентність, комунікативна та міжкультурна компетенції);

- з урахуванням суспільно-політичних, соціально-економічних і соціокультурних чинників *обґрунтовано* періодизацію розвитку іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у закладах вищої освіти України: I етап – установчо-трансформаційний (40-і – 50-і рр. XX ст.); II етап – конструктивно-пошуковий (60-і – 70-і рр. XX ст.), III етап – розвивально-розбудовчий (70-і – 80-і рр. XX ст.), IV етап – реформаційно-євроінтеграційний (90-і рр. XX ст. – 20-і рр. XXI ст.);

- *розкрито* організаційно-методичні засади іншомовної підготовки учителів нефілологічних спеціальностей у радянський та пострадянський періоди, зокрема у

площині трансформації змісту та розвитку методики професійно орієнтованого навчання іноземних мов;

– *визначено* педагогічні умови активізації та перспективні напрями вдосконалення іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у закладах вищої освіти України.

*Подальшого розвитку набули:* конструктивні ідеї та теоретичні положення про професійно орієнтовану іншомовну підготовку майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей, що розширює межі вивчення проблеми та відкриває перспективи у реформуванні системи вищої педагогічної освіти.

**Практичне значення результатів** дослідження полягає у визначенні основних педагогічних умов активізації процесу іншомовної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей у педагогічних закладах вищої освіти України; вдосконаленні структури й оновленні змісту навчальної дисципліни «Іноземна мова (англійська)» для вчителів нефілологічних спеціальностей; підготовці методичних рекомендацій щодо використання сучасних технологій навчання іноземних мов і створення професійно орієнтованого іншомовного середовища, оптимального для функціонування системи організаційно-методичного й інформаційно-технологічного забезпечення іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей.

**Подальші наукові пошуки** доцільно спрямувати на вивчення особливостей процесу формування культурної ідентичності та толерантності майбутніх педагогів засобами іноземної мови; пошуку шляхів активізації процесів соціалізації, інкультурації, акультурації студентської молоді у процесі іншомовної підготовки; підготовці викладачів ЗВО до формування у майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей комунікативної та міжкультурної компетенцій та ін.

**Ключові слова:** іншомовна підготовка, учителі нефілологічних спеціальностей, педагогічні заклади вищої освіти, іншомовна компетентність, комунікативна компетенція, міжкультурна компетенція.

## ABSTRACT

**Ovcharenko L. R.** Foreign language training of the future teachers of non-linguistic specialties in higher education institutions in Ukraine (second half of the 20th – early 21st century) – Qualifying scientific work as a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in Specialty 011 – educational, pedagogical sciences – Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 2020.

The dissertation gives a retrospective analysis of the foreign language training of future teachers of non-philological specialties, which was carried out during the second half of the 20th and at the beginning of the 21st century. On this basis, the author identifies promising directions and pedagogical conditions for enhancing the process of professionally oriented teaching of foreign languages in higher education institutions in Ukraine.

The work describes the scientific and theoretical foundations of the research and defines its conceptual and categorical framework. The following scientific approaches were used to study the process of organizing and implementing foreign language training of future teachers of non-philological specialties over the specified period: systemic, activity-based, personality-oriented and competence-based. The author ascertains the essence and content of the main terms of the conceptual-categorical apparatus, such as: «professionally oriented teaching of foreign languages», «foreign language professional competence», «communicative competence», «intercultural competence». Based on the most significant characteristics, the author's definition of foreign language training of future teachers of non-philological specialties is proposed as a systemic organized process of orienting the goal, content, forms, methods and means of teaching and upbringing to the future pedagogical specialty, which contributes to the development of professionally oriented knowledge, skills and knowledge in students through foreign language skills of cultural and mental activity, increases the level of their communicative and intercultural competences. The result of such an educational process allows pedagogical universities graduates to effectively perform professional functions and tasks including the use of a foreign language.

The author finds out that the foreign language training of future teachers of non-philological specialties involves the integration of a foreign language with social, humanitarian and professionally oriented academic disciplines in order to obtain supplementary professional knowledge and skills for graduates of pedagogical higher educational institutions that contribute to the formation of professionally important competencies and personal qualities. On the one hand, a foreign language acts as an important factor in personal development and on the other, an effective means of increasing the level of professional competence, the invariant components of which are communicative and intercultural competence, which carries out in practice foreign language communication in various spheres and situations of professional and pedagogical activity.

The analysis of scientific sources made it possible to formulate the general goal of foreign language training in a pedagogical institution of higher education – formation of foreign language professional competence among future teachers of non-philological specialties, the invariant components of which are communicative and intercultural competence, acquire the knowledge of a foreign language as a means of cross-cultural communication for the implementation of successful professional and pedagogical activities. We differentiate the generalized goal of foreign language training of students as communicative (formation of readiness for foreign language communication), personality oriented (expansion of the worldview, increase of the level of general culture and education through a foreign language) and professionally oriented (use of a foreign language as a tool in future professional and pedagogical activities).

The work gives characteristic of the basic principles of organizing effective foreign language training of future teachers of non-philological specialties in a pedagogical university, namely: the developing nature of teaching; activity and activity-based nature of training; individualization; autonomy; functionality; novelty; concentration; balance of linguistic and non-linguistic knowledge; transfer of communication strategies in the native language; situationality; strive to overcome language and cultural barriers; positive emotionality; balance of conscious and non-conscious study of a foreign language; internal consistency; polyfunctionality of exercises; collective interaction; dialogue of cultures.

The important historical stages in the development of the system of foreign language training of future teachers of non-philological specialties in the study period are

highlighted, which are regulated by the fundamental regulatory documents: Stage I – line of action and transformation (1947-1958) – by the decree of the Council of Ministers of the USSR «On improving the study of foreign languages» (October 3, 1947) and the law «On strengthening the connection between school and life and on the further development of the public education system in the USSR» (December 28, 1958); Stage II – construction and search (1961-1972) – by the resolutions of the Council of Ministers of the USSR «On improving the study of foreign languages» (May 27, 1961) and «On the completion of the transition to universal secondary education for young people and the further development of secondary schools» (June 20, 1972 ); Stage III – development-expansion (1972-1986) – by the resolution of the Council of Ministers of the USSR «On measures to further improve higher education in the country» (July 18, 1972) and the resolutions of the Supreme Soviet of the USSR «On the main directions of the reform of the general education and vocational schools »(April 12, 1984) and the Council of Ministers of the USSR «The main directions of the restructuring of higher and secondary specialized education in the country» (June 1, 1986); Stage IV – reformation-European integration (1991-2017) – by the Laws of Ukraine «On Education» dated May 23, 1991 and September 5, 2017.

These stages characterize different time periods of the studied period and depend on changes in the attitude towards teaching foreign languages in pedagogical universities on the part of society and the state. The revealed continuity and tendencies characteristic of each of these stages, as well as differences in the goals and methods of teaching foreign languages, the content selection of didactic units, reflected socio-cultural realities and the use of inter-subject connections.

The dissertation defines features of the transformation of the content and development of the methodology of professionally oriented teaching of foreign languages to students of pedagogical higher educational institutions in the Soviet period (1950's-1991). It also reveals the features and problems of foreign language training of future teachers of non-philological specialties in the post-Soviet period (1991-2018).

The author determines and substantiates main pedagogical conditions for activating the process of foreign language training of future teachers of non-philological specialties: 1) formation of professional motivation for learning a foreign language; 2) creation of an inter-culturally oriented educational space; 3) implementation of interdisciplinary



connections of a foreign language with social, humanitarian and professionally oriented academic disciplines; 4) parity inclusion in the content of foreign language education of the works contained in the national and foreign cultural heritage; 5) use of dialogue as the main method of foreign language teaching; 6) taking into account the regional socio-cultural component in the process of foreign language training; 7) development of uninterrupted reading skills; 8) formation of thinking in a foreign language; 9) formation of elements of information culture in the process of teaching a foreign language.

The scientific novelty and theoretical significance of this research lies in the fact, that for the first time, within a certain chronological boundaries the author:

- explores the theory and practice of foreign language training of future teachers of non-philological specialties in the universities in Ukraine;

- carries out a historiographic analysis of the problem, substantiates the theoretical aspects of the foreign language training of future teachers of non-philological specialties, and also clarifies the content of key concepts and research categories (foreign language training, foreign language professional competence, communicative and intercultural competence);

- taking into account socio-political, socio-economic and socio-cultural factors, substantiates the periodization of the system of foreign language training of future teachers of non-philological specialties in institutions of higher education in Ukraine: Stage I – line of action and transformation (1947-1958); Stage II – construction-search (1961-1972), Stage III – development-expansion (1972-1986), Stage IV – reformation-European integration (1991-2017);

- reveals the organizational and methodological foundations of foreign language training of teachers of non-philological specialties in the Soviet and post-Soviet periods, in particular in terms of transforming the content and developing the methodology of professionally oriented teaching of foreign languages;

- determines the pedagogical conditions for activating and promising directions for improving the foreign language training of future teachers of non-philological specialties in higher education institutions of Ukraine.

Constructive ideas and theoretical provisions on the professionally oriented foreign language training of future teachers of non-philological specialties received further

development, which expands the boundaries of the study of the problem and opens up prospects for reforming the system of higher pedagogical education.

The practical significance of the research results lies in the fact that the author defines the main pedagogical conditions for activating the process of foreign language training of students of non-philological specialties in pedagogical institutions of higher education in Ukraine; improvement of the structure and update of the content of the academic discipline «Foreign language (English)» for teachers of non-philological specialties; preparation of methodological recommendations on the use of modern technologies for teaching foreign languages and creation of a professionally oriented foreign language environment, optimal for the functioning of the system of organizational, methodological and information technology support for foreign language training of future teachers of non-philological specialties.

It is advisable to direct future scientific research to the study of the peculiarities of the process of forming cultural identity and tolerance of future teachers by means of a foreign language; search for ways to activate the processes of socialization, inculturation, acculturation of university students in the process of foreign language training; training university teachers for the formation of communicative and intercultural competencies among future teachers of non-philological specialties etc.

**Key words:** foreign language training, teachers of non-linguistic specialties, pedagogical institutions of higher education, foreign language competence, communicative competence, intercultural competence.

**Список публікацій здобувача, в яких опубліковані основні наукові  
результати дисертації:**

***Статті в наукових фахових виданнях України та у виданнях,  
що входять до міжнародних наукометричних баз даних:***

1. Овчаренко Л.Р. Формування іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. 2016. №11. С. 104-110.

2. Овчаренко Л.Р. Професійна спрямованість процесу навчання іноземної мови вчителів природничо-математичних спеціальностей. *Молодий вчений*. 2017. № 4.3 (44.3). С. 167-170.

3. Овчаренко Л.Р. Цілі та принципи професійно орієнтованого навчання англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2018. № 61. С. 196-200.

4. Овчаренко Л.Р. Трансформація змісту і методики професійно орієнтованого навчання англійської мови майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у 40-х – 50-х роках ХХ століття. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету ім. Олександра Довженка*. 2019. № 2 (40). С. 195-203.

5. Овчаренко Л.Р. Формування міжкультурної компетентності у студентів нефілологічних спеціальностей в процесі навчання іноземної мови в 60-х роках ХХ століття. *Молодий вчений*. 2019. № 7 (71). С. 52-58.

6. Овчаренко Л.Р. Тенденції й особливості вивчення іноземних мов майбутніми вчителями нефілологічних спеціальностей. *Молодь і ринок*. 2019. № 6 (173). С.165 -170.

7. Овчаренко Л.Р., Оршанський Л.В. Педагогічні умови активації професійно орієнтованої іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей. *Наукові записки* : зб. наукових статей / упор. Л. Л. Макаренко. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Випуск СХХХХV (145). С. 128-137. (Серія: Пед. науки).

***Наукові праці у періодичних виданнях іноземних держав:***

8. Овчаренко Л.Р. Сутність професійно орієнтованого навчання іноземної мови майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей. *Science, research, development pedagogy*. Warszawa: Diamond trading tour, 2018. № 3. S. 151-155.

9. Овчаренко Л.Р. Особливості процесу трансформації змісту та форм іншомовної підготовки майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у пострадянський період (1991-2018 pp.). *Path of science*. 2019. Vol 6. No. 6. URL: <https://pathofscience.org/index.php/ps/article/view/753>

***Опубліковані праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:***

10. Овчаренко Л.Р. Стрижневі складові іншомовної освіти майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей. *Litteris et artibus* : Нові горизонти. 2016. № 1. С. 107-115.

11. Овчаренко Л.Р. Іншомовна освіта в університеті: історико-культурний та освітній контексти. *Фундаментальні та прикладні дослідження : сучасні науково-практичні рішення та підходи*: зб. матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Баку – Ужгород – Дрогобич, 10.03.2017). Дрогобич: Посвіт. С. 299-300.

12. Овчаренко Л.Р. Навчання іноземної мови майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей як актуальна проблема сучасної вищої школи. *Актуальні проблеми сучасної науки: зб. матер. IV наук.-практ. конф. викладачів та студентів інституту фізики, математики, економіки та інноваційних технологій / за ред. П. Скотного* (Дрогобич, 12.05.2017). Дрогобич: РВВ ДДПУ ім. Івана Франка, 2017. С. 250-253.

13. Овчаренко Л.Р. Методологічні підходи до організації процесу професійно орієнтованого навчання іноземної мови майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей. *Лінгвістична підготовка студентів нефілологічних спеціальностей закладів вищої освіти у контексті Болонського процесу та Загальноєвропейських рекомендацій з вивчення, викладання та оцінювання*: зб. матер. 4 міжнар. наук.-метод. конф. (Одеса, 5.10.2017 – 6.10.2017). Одеса: Апрель, 2017. С. 269-273.

14. Овчаренко Л.Р. Формування духовно-моральних цінностей студентів ВНЗ засобами іноземної мови. *Формування цінностей особистості: європейський вектор і національний* : зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Дрогобич, 26.10.2017 – 27.10.2017). Дрогобич: РВВ ДДПУ ім. Івана Франка, 2017. С. 184-186.

15. Овчаренко Л.Р. До проблеми формування іншомовної професійної компетенції сучасного педагога школи. *Актуальні проблеми сучасної науки: зб. матер. V наук.-практ. конф. викладачів та студентів інституту фізики, математики, економіки та інноваційних технологій* / за ред. П. Скотного (Дрогобич, 27.04.2018). Дрогобич: РВВ ДДПУ ім. Івана Франка, 2018. С. 292-296.

16. Овчаренко Л.Р. Особливості навчання іноземних мов у немовних вишах в 40-х – 50-х роках ХХ століття. *Викладання іноземних мов в Україні та за її межами: досвід та виклики: зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 21.10.2019 – 22.10.2019)*. Івано-Франківськ. С. 218-220.

17. Овчаренко Л.Р. Іншомовна підготовка вчителів нефілологічних спеціальностей (середина ХХ ст. – початок ХХІ ст.): результати історико-педагогічного аналізу. *Виховання дітей та молоді: теорія та практика: зб. наук. праць* / за ред. О. Карпенко. Дрогобич: Дрогобич: РВВ ДДПУ ім. Івана Франка, 2020. С. 139-144.

## REFERENCES

### *Articles in scientific professional journals of Ukraine and in publications included in international scientometric databases*

1. Ovcharenko, L.R., 2016. Formuvannya inshomovnoyi komunikaty`vnoyi kompetentnosti studentiv nemovnykh spetsialnostoni [Formation of foreign language communicative competence of non-linguistic students]. *Vocational education: problems and prospects*. No 11. P. 104-110.

2. Ovcharenko, L.R., 2017. Profesiina spriamovanist protsesu navchannia inozemnoi movy vchyteliv pryrodnycho-matematychnykh spetsialnostoni [Professional orientation of the foreign language learning process for teachers of natural sciences and mathematics]. *Young Scientist*. No 4.3 (44.3). P. 167-170.

3. Ovcharenko, L.R., 2018. Tsili ta pryntsypy profesiino oriietovanoho navchannia anhliiskoi movy studentiv nefilolohichnykh spetsialnostoni [Goals and principles of professionally-oriented English language teaching for non-linguistic students]. *Scientific journal of the National Pedagogical Drahomanov University*. Series 5. No 61. P. 196-200.

4. Ovcharenko, L.R., 2019. Transformatsiia zmistu i metodyky profesiino oriietovanoho navchannia anhliiskoi movy maibutnikh uchyteliv nefilolohichnykh spetsialnostoni u 40-kh – 50-kh rokakh XX stolittia [Transformation of the content and methods of professionally oriented English teaching for future teachers of non-linguistic specialties in 1940's- 50's]. *Bulletin of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University*. No 2 (40). P. 195-203.

5. Ovcharenko, L.R., 2019. Formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti u studentiv nefilolohichnykh spetsialnostoni v protsesi navchannia inozemnoi movy v 60-kh rokakh XX stolittia [Formation of intercultural competence in non-linguistic students in the foreign language learning process in 1960's]. *Young Scientist*. No 7 (71). P. 52-58.

6. Ovcharenko, L.R., 2019. Tendentsii y osoblyvosti vyvchennia inozemnykh mov maibutnimy vchyteliamy nefilolohichnykh spetsialnostoni [Trends and features of foreign language learning by future teachers of non-linguistic specialties]. *Youth and Market* . No 6 (173). P. 165-170.

7. Ovcharenko, L.R., Orshanskyi L. V., 2019. Pedahohichni umovy aktyvatsii profesiino oriietovanoi inshomovnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv nefilolohichnykh

spetsialnostei [Pedagogical conditions for activating professionally-oriented foreign language training of future teachers of non-linguistic specialties]. *Scientific notes: collection of scientific articles*, No CXXXXV (145). P. 128-137.

***Scientific publications in periodicals of foreign countries***

8. Ovcharenko, L.R., 2018. Sutnist profesiino oriietovanoho navchannia inozemnoi movy maibutnikh uchyteliv nefilolohichnykh spetsialnostei [The essence of professionally-oriented foreign language learning for future teachers of non-linguistic specialties]. *Science, research, development pedagogy*. No 3. P. 151-155.

9. Ovcharenko, L.R., 2019. Osoblyvosti protsesu transformatsii zmistu ta form inshomovnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv nefilolohichnykh spetsialnostei u postradianskyi period (1991-2018 rr.). [Features of the transformation process of foreign language training content and forms for non-linguistic students in the post-Soviet period (1991-2018)]. *Path of science*. No 16 (6). URL: <https://pathofscience.org/index.php/ps/article/view/753>

***Published works, certifying the approbation of the dissertation materials:***

10. Ovcharenko, L.R., 2016. Stryzhnevi skladovi inshomovnoi osvity maibutnikh uchyteliv pryrodnycho-matematychnykh spetsialnostei [The core components of foreign language education of future teachers of natural sciences and mathematics]. *Litteris et artibus: new horizons*. No 1. P. 107-115.

11. Ovcharenko, L.R., 2017. Inshomovna osvita v universyteti: istoryko-kulturnyi ta osvittii konteksty [Foreign language education at the university: historical, cultural and educational contexts]. *Fundamental and applied research: modern scientific and practical solutions and approaches*: collection of materials. II International scientific-practical conference. (Baku – Uzhhorod – Drohobych, March 10, 2017). Drohobych: Posvit. P. 299-300.

12. Ovcharenko, L.R., 2017. Navchannia inozemnoi movy maibutnikh uchyteliv pryrodnycho-matematychnykh spetsialnostei yak aktualna problema suchasnoi vyshchoi shkoly [Teaching a foreign language to future teachers of natural sciences and mathematics as an urgent problem of modern higher education]. *Actual problems of modern science: collection of materials*. IV scientific-practical conference of teachers and students, Institute of Physics, Mathematics, Economics and Innovative Technologies/

edited by P. Skotnyi (Drohobych, 12.05.2017). Drohobych: Editorial and Publishing department, Drohobych University, 2017. P. 250-253.

13. Ovcharenko, L.R., 2017. Metodolohichni pidkhody do orhanizatsii protsesu profesiino oriientovanoho navchannia inozemnoi movy maibutnikh uchyteliv nefilolohichnykh spetsialnostei [Methodological approaches to the organization of the process of professionally-oriented foreign language teaching for future teachers of non-linguistic specialties]. *Linguistic training of students of non-linguistic specialties of higher education institutions in the context of the Bologna process and the European recommendations for the study, teaching and assessment*: Coll. mater. IV International scientific methodic conference. (Odessa, 5.10.2017 – 6.10.2017). Odessa: April, 2017. P. 269-273.

14. Ovcharenko, L.R., 2017. Formuvannia dukhovno-moralnykh tsinnostei studentiv VNZ zasobamy inozemnoi movy [. Formation of spiritual and moral values of university students by means of a foreign language]. *Formation of personality values: European and national vectors*: coll. mater. International scientific-practical conference (Drohobych, 26.10.2017 – 27.10.2017). Drohobych: Editorial and Publishing department, Drohobych University, 2017. P. 184-186.

15. Ovcharenko, L.R., 2018. Do problemy formuvannia inshomovnoi profesiinoi kompetentsii suchasnoho pedahoha shkoly [To the problem of formation of foreign language professional competence of a modern school teacher]. *Actual problems of modern science: coll. mater. V scientific-practical conference of teachers and students, Institute of Physics, Mathematics, Economics and Innovative Technologies* / edited P. Skotnyi (Drohobych, April 27, 2018). Drohobych: Editorial and Publishing department, Drohobych University, 2018. pp. 292-296.

16. Ovcharenko, L.R., 2019. Osoblyvosti navchannia inozemnykh mov u nemovnykh vyshakh v 40-kh – 50-kh rokakh XX stolittia [Features of teaching foreign languages in non-language universities in 1940's – 50's]. *Teaching foreign languages in Ukraine and abroad: experience and challenges*: Coll. mater. International scientific-practical conference (Ivano-Frankivsk, October 21, 2019 – October 22, 2019). Ivano-Frankivsk. P. 218-220.

17. Ovcharenko, L.R., 2020. Inshomovna pidhotovka vchyteliv nefilolohichnykh spetsialnostei (seredyna XX st. – pochatok XXI st.): rezultaty istoryko-pedahohichnoho



analizu [Foreign language training of teachers of non-linguistic specialties (middle of the XX century - beginning of the XXI century): results of historical-pedagogical analysis]. *Education of children and youth: theory and practice: Collection of scientific works* / edited by O. Karpenko. Drohobych: Editorial and Publishing department, Drohobych University, 2020. P. 139-144.